

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quæ in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindellicorum, 1708

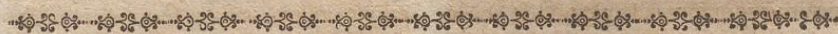
Articulus I. Quæ beneficia oblihent ad Residentiam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

est, ut quis volens justificari per contritionem, voveat observantiam præceptorum graviter obligantium; sed tantum ut habeat *firmum propositum*; alias taliter justificatus; deinde transgrediens aliquod grave præceptum, dupliciter peccaret, & contra illud præceptum, & contra votum; quod tamen non bene dicitur: at extat præceptum, ut volens licite, ac ad mentem Ecclesiæ suscipere sacrum ordinem, *voveat continentiam*: ergo paritas non tenet.

- 83 Neque dicas, hanc quæstionem, an obligatio Clericorum ad continentiam servandam immediate nascatur ex voto, vel immediate ex solo Ecclesiæ præcepto, in præxi parum utilitatis habere in ordine ad rem moralem. *R.* enim negando dictum. Rationem dat Sanchez *cit. l. 7. matr. D. 27. n. 9.* Nam si obligatio illa est immediate ex præcepto, valebit dispensatio etiam sine causa dicta; secus, si immediate *ex voto*.

Si dicas: ergo dispensatus sine causa in tali voto, non contrahet valide. *R. negando illatum*; & dico in utroque casu dispensationis sine causa concessæ valide contrahi matrimonium; in utroque casu per ejusmodi dispensationem, sine causa concessam, tollitur obex invalidans matrimonium à taliter dispensato contractum; & *1. quidem*, si dicas, eam nasci ex præcepto Ecclesiastico immediate; ut jam diximus; cum lex Ecclesiastica *valide* tollatur dispensatione data etiam sine causa; *Secundo* etiam si dicas eam nasci immediate ex voto; hoc enim vim invalidandi matrimonium post contractum habet solum ex solemnitate, quæ est juris tantum Ecclesiastici; hoc autem etiam tollitur dispensatione, quantumvis sine causa. Et ideo taliter dispensatus *in solemnitate* voti, valide contrahet matrimonium; sed eo contracto non licite petet debitum, propter votum tali dispensatione non sublatum.

QVÆSTIO IV. IN TIT. IV. DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA, VEL PRÆBENDA.

- 85 **H**Oc titulo agitur de obligatione Clericorum, obtinentium Ecclesias, seu beneficia, in ordine ad Residentiam, quatenus eam, ut debent, præstitam, vel non præstitam illis concessum, aut interdictum est, beneficiorum fructus annuos percipere. Supponendum autem *Residentiam* apud Latinos esse firmam quietem, & stationem: nam derivatur à verbo *Residere*, quod est quiescere, & firmiter stare: apud Sylvestr. *V. eod. n. 1.* importat ex vi nominis jugem, & penè continuam sessionem, quasi iterata sessio. Juxta Gofredum *in proposito* sic definitur: *est personalis officii solatio in proprio beneficio*. Hinc *residere in Ecclesia*, est personaliter in ea servire beneficio, & ejus curam habere. Quare ex duobus dicitur Clericus *non residere*. 1. si non assistat personaliter. 2. si assistens personaliter, non deserat beneficio. V. Less. *l. 2. c. 34. d. 29.* & Azor. *p. 2. l. 7. c. 3. & 4.* Ex hoc sequitur, residentiam aliam esse *merè materiale*, cum quis quidem assistit, seu cum aliis est in loco Ecclesiæ, vel beneficii, sed non servit Ecclesiæ, seu non agit, quæ sui muneris

sunt, & officii, propter quod habet beneficium; aliam *formalem*, cum quis assistit, & servit; quod quidem fit *dupliciter*. 1. si personaliter assistat, & serviat, quo casu dicitur residere formaliter *verè*; 2. si autem ex legitima causa non assistat personaliter, nec serviat, & tamen juris dispositione, seu fictione habetur pro præsentem in ordine ad juris effectus residentiam *verè* concessos, dicitur residere *fiçtè*; Sic Barbosa *ad Rubric. hujus tituli, n. 9.*

ARTICULUS I.

Quæ beneficia obligent ad Residentiam?

NON est dubium, plura esse beneficia, 86 quæ jure etiam naturali exigunt, ut beneficiatus vel per se, vel per alium resideat in loco beneficii, & ea peragat, quæ sunt officii, propter quod habet beneficium, quando inter actiones per officium importatas, vel omnes, vel aliquæ sunt, quæ fieri debent in loco beneficii. Et hæc obligatio nascitur ex contractu oneroso tum Ecclesiæ, ut beneficiato constituat jus percipiendi redditus annuos ex bonis pertinentibus ad ipsam; tum Beneficiato, ut vicissim præster

offi-

In Tit. IV. De Clericis non resistentibus in Eccl. 23

officium; ubi tamen nota obligationem residendi aiam esse solum sub conditione, si velit percipere fructus beneficii; aliam verò simpliciter, & absolute; quâ Beneficiatus per seipsum personaliter, & non per Substitutum, Ecclesiæ debet præstare servitiū, ad quod ratione reddituum suorum obligatur quibus positus.

87 Circa præsentem quæstionem plures sunt dispositiones juris. *Primo* enim in c. *Ex gestis*, 2. h. t. refert Leo IV. Summus Pontifex, quòd in Synodo Romana Anastasius Presbyter Cardinalis tit. B. Marcelli, ab omnibus Canonice sit depositus; cò quòd parociam suam per annos quinque, contra Canonum instituta deseruerit, & in alienis usque hodie demoretur. *Secundo* in c. *quia nonnulli*, 3. eod. ex Concilio Lateran. statutum habetur: ut, cum Ecclesia, vel Ecclesiasticū ministerium alicui comitti debet, talis ad hoc persona queratur, quæ residere in loco, & curam ejus per se ipsam valeat exercere. Quod si aliter actū fuerit: & qui receperit, quod contra Sacros Canones accepit, amittat: & qui dederit, largiendi potestate priveretur. *Tertio* in c. *Relatum*. 4. eod. ubi Alexander III. Eboracensi Episcopo rescribens, decernit. 1. ut præsentatus ad Ecclesiam, nondum confirmatus, non instituat, si apparet, quòd nolit residere; si autem jam sit confirmatus, & ex causa non justa non residet, priveretur appellatione remotâ, id, quod etiam procedit, licet beneficium sit modicæ æstimationis (v. g. 20. solidorum) ut dicitur c. *Conquerente*, 6. h. t. ubi rationem dat Pontifex; quòd sit indecens, & non consentaneum rationi, ut idem B. cum alia Ecclesiastica beneficia sibi sufficientia habeat, & possideat, ab Ecclesia, cui non deservit, beneficia quarat.

88 His accedit decretum Concilii Trid. sess. 2. de Reform. c. 2. ibi: statuit, & decrevit Sancta Synodus, omnes Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & omnes alios Ecclesiarum Prælatos teneri per se ipsos, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum Sanctum Jesu Christi Evangelium: Si verò contigerit Episcopos, & alios prædictos legitimo de teneri impedimento: juxta formam generalis Concilii viros idoneos assumere teneatur ad hujusmodi prædicationis officium salubriter exequendum. Si quis autem hoc adimplere contempserit, districtè subjaceat ultioni.

89 Deinde loquens de aliis, à prædictis, subjungit: *Archipresbyteri quoque plebani, & quicumque Parochiales, vel aliis cu-*

ram animarum habentes Ecclesias, quocunque modo, obtinent, per se, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & Festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiandoque eis cū brevitate & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare; & virtutes, quas spectari oportet: ut pœnam æternâ evadere, & cœlestem gloriâ consequi valeant.

Et quoniam aliqui, titulo exemptionis, 90 dum ab Ordinariis ad præstandum Ecclesiis suis debitum ministerium, se subducere volebant, etiam de his ita statuit. *Id verò, si quis eorum præstare negligat, etiam si ab Episcopi jurisdictione quavis ratione exemptum se esse prætenderet: etiam si Ecclesiæ quovis modo exemptæ dicerentur, aut alicui monasterio, etiam extra dioccesim existenti, forsitan annexæ, vel unitæ, modò re ipsa in diocesi sint, provida pastoralis Episcoporum sollicitudo non desit, ne illud impleatur.* Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis: itaque ubi ab Episcopo moniti, trium mensium spatio, muneri suo defuerint, per censuras Ecclesiasticas, seu alias ad ipsius Episcopi arbitrium cogantur, ita, ut etiam, si ei sic expedire visum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id præstet, honesta aliqua merces persolvatur, donec principalis ipse respiciens officium suum impleat.

91 *Secundo*, si Parochiales Ecclesiæ reperiantur subjectæ monasteriis in nulla diocesi existentibus, si Abbates, & Regulares Prælati in prædictis negligentes fuerint, à Metropolitanis, in quorum provinciis dioceses ipsæ sitæ sunt, tanquam quoad hoc, Sedis Apostolicæ delegatis, compellantur, neque hujus decreti executione consuetudo, vel exemptio, aut appellatio, aut reclamatio, sive recursus impedire valeat, quousque desuper à competenti iudice, qui summarie, & solâ facti veritate inspectâ procedat, cognitum, & decisum fuerit; his præmissis.

92 *Quæres. I. An omnia beneficia vel ex natura rei, vel saltem dispositione, juris exigant residentiam formalem? R. negativè cum Zoësio h. t. n. 3. ex Trid. sess. 6. c. 2. de reform. ubi dicitur, obtinentes beneficia residentiam personalem de jure, vel*

consuetudine requirentia cogendos esse residere; nisi autem darentur aliqua residentia non requirentia frustra fieret mentio illorum, quæ residentiam requirunt; ejusmodi beneficia sunt, quæ beneficiato non imponunt onus, nisi recitandi horas, vel similes obligationes, quibus satis fieri potest per actionem quoad substantiã executioni datam, etiam extra locũ beneficii.

93 Quæres. 2. quæ beneficia in specie requirant residentiam formalem? R. quod omnia beneficia, quæ habent annexam dignitatem, vel curam animarum. Probat. 1. ex c. quia nonnulli, cujus verba retulimus n. 87. quod loquitur de quovis beneficiato habente Ecclesiam cum Ecclesiastico ministerio. Probat. 2. ex c. Relatum, pariter allato supra n. 87. Tertio ex c. Ex parte, 8. eod. ubi sermo est de Decano Ecclesiæ; c. qualiter 9. eod. ubi agitur de Archiepiscopo, & c. Ex gestis, 2. eod. ubi de Cardinale non residente; id, quod etiam constat ex ipso Tridentino; relato superius à num. 88.

94 Not. autem. 1. dictam resolutionem procedere non tantum de dignitatibus Ecclesiasticis strictè sumptis, sed etiam de Personatibus, de habentibus Administrationem, vel Officium Canonicum, vel præbendam in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis, ut sunt Portionarii, vel Assisii &c. ut colligitur ex c. quia nonnulli, 3. h. t. & c. cum ad hoc, 16. eodem, quod capitulum loquitur de casu, quo Ecclesia ex Clericorũ absentia patitur defectum Ministrorũ. Nam tali casu Gregorius IX. statuit, etiam privilegiatos super absentia per subtractionẽ proventuũ redire cogi posse.

95 His addi potest, quod statuit Tridentinum sess. 2. de Reform. c. 2. de quo à n. 88. & sess. 6. c. 1. ubi sic loquitur: Si quis à Patriarchali, Primatiali, Metropolitana, seu Cathedrali Ecclesia sibi quocunque titulo, causa, nomine, seu jure commissa, quacunque ille dignitate, gradu, & præ eminentiã præfulgeat, legitimo impedimento, seu iustis, & rationabilibus causis cessantibus, sex mensibus continuis extra suam diocesium morando abfuerit, quarta partis fructuum unius anni, fabricæ Ecclesiæ, pauperibus loci per superiorem Ecclesiasticum applicandorum, penam ipso jure incurrat. Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverit, aliam quartam partem fructuum, similiter applicandam ab ipso, amittat. Crescente verò contumacia ut severiori sacrorum canonum censura subjiciatur, Metropolitanus, Suffraganeos Episcopos absentes; Metropolitanum verò absentem, Suffraganeus Episcopus

antiquior, residens, pœna interdicti ingressus Ecclesiæ eo ipso incurrenda, infra tres menses per literas, seu nuntium Romano Pontifici denuntiare teneatur: qui in ipsos absentes, prout cujusque major, aut minor contumacia exegerit, suprema Sedis auctoritate animadvertere, & Ecclesiis ipsis de Pastoribus utilioribus providere poterit, sicut in Domino noverit salubriter expedire.

Etc. 2. eod. sess. 6. de Reform. Episcopis 96 inferiores, quævis beneficia Ecclesiastica, personalem residentiam, de jure, sive consuetudine exigentia, in titulu, sive commendam obtinentes, ab eorum Ordinariis, quemadmodum eis pro bono Ecclesiarum regimine, & divini cultus augmento, locorum, & personarum qualitate pensatã, expediens videbitur, opportunis juris remediis residere cogantur: nullique privilegia, seu indulta perpetua de non residentia, aut de fructibus in absentia percipiendis, suffragentur. Indulgentiis verò, & dispensationibus temporalibus, ex veris & rationabilibus causis tantum concessis, & corã Ordinario legitime probandis, in suo robore permanens; quibus casibus nihilominus officium Episcoporum, tanquam in hac parte à Sede Apostolica delegatorum, providere, ut per deputationem idoneorũ Vicariorum, & congruæ portiois fructuũ assignationẽ, cura animarũ nullatenus negligatur: nemini quoad hoc, privilegio, seu exemptione quacunque suffragante.

Ne verò ea, quæ de residentia sanctè, & 97 utiliter jam antea sub fel. rec. Paulo III. sancita fuerunt, in sensu, à Sacrosanctæ Synodi mente alienos, trahantur, ac si vigore illius decreti quinque mensibus continuis abesse liceat: illis inhaerente, declarat Sacrosancta Synodus, omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscunque, quocunque nomine, & titulo præfectos etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel diocesi residentiam, ubi inuncto sibi officio defungi teneatur, neque abesse posse nisi ex causis, & modis infra scriptis.

Denique sess. 24. c. 12. ait: Præterea ob 98 tinentibus in iisdem Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses, ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, salvo nihilominus eorum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt.

Not.

In Tit. IV. De Clericis non residentibus in Eccl. 25

99 Not. 2. Lessium l. 2. de just. c. 34. d. 33. à n. 185. Pirhing h. t. n. 6. & alios, annotare, postremum hoc decretum in multis Ecclesiis, præsertim Germaniæ, non esse usu receptum; quia alicubi tantum medio anno; alibi tribus tantum mensibus Canonici residere coguntur ad lucrandos fructus grossos, imò in quibusdam Ecclesiis Canonici, qui solum uno certo die in anno resident, & divinis interfunt, totius anni fructus lucrantur; & amplius addit: nec esse receptam prædictam Trid. constitutionem in plerisque Ecclesiis, ut Canonici per se ipsos psallant, & divina officia peragant, sed solum per Vicarios; & hanc consuetudinem approbari à Lessio cit. volente, sufficere, ubi divinum officium cantu figurato peragi solet, tantum fieri à Vicariis, si Canonici, tanquam majores Clerici reverenter iis intersint.

100 Quæres 3. an etiam quodlibet beneficium simplex exigat residentiam formalem? affirmativam, quantum est de jure communi, sequitur Barbofa in c. 3. h. t. n. 3. licet sit modicæ æstimationis, per c. Conguerente 6. eod. quod retulimus supr. n. 87. quod tamen loquitur solum de casu, si aliunde habeat alia beneficia, sibi sufficientia, Sed contrarium dicendum est ex dict. n. 92. Deinde licet hoc foret de jure communi, contrarium tamen habet consuetudo, ut communiter docent Authores; nisi Fundator id exegerit expressè in fundatione. In dubio tamen, an beneficia simplicia requirant residentiam formalem? censet h. t. n. 2. Zoësius, præsumendum affirmativè, sed jure solum Ecclesiastico.

ARTICULUS II.

Quo jure Beneficiati ad residentiam obligentur?

101 TRidentinum Sess. 23. de reform. c. 1. sic loquitur: Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera munia pastoralia incumbere; quæ omnia nequaquam ab eis præstari, & impleri possunt, si gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed merce-

Tom. III.

nariorum more deserunt: Sacrosancta Synodus eos admonet, & hortatur, ut divinarum præceptorum memores, factique forma gregis, in judicio, & veritate pascant, & regant. Ubi ex contextu satis clarè colligitur, Concilium (seclusâ justâ causâ absentia) loqui de residentia personali. Teneri autem per se, vel substitutum, etiam jure naturali, ex eo est, quia quæ suis ovibus debent ex officio, sine illa præstari, ut debent, non possunt; ita Zoësius de Clericis non residentibus, n. 2. Nam hoc sine recipiunt decimas, terrena metunt, ut spiritualia ministrant; cum detur beneficium propter officium, c. fin. de rescript. in 6. Et ideo consuetudo sub annuo censu committendi aliis Ecclesiis regendas, dicitur enormis, & improbatum c. 3. ne Prælati vices suas &c.

Ex dictis sequitur, Beneficiatos, etsi 102 non teneantur jure naturali; & divino per se ipsos præstare officium, propter quod habent beneficium, si æquè bene illud peragant per substitutum; teneri tamen jure Ecclesiastico, seclusâ causâ excusante non modò assistente in loco beneficii, sed etiam per se ipsos officio fungi, ut patet ex verbis Concilii Tridentini, & juribus citatis: quia tamen in multis locis non est eadem consuetudo circa hæc ipsa ministeria beneficiorum, quæstio fieri potest, an obligatio residentia formalis, seu assistendi, & serviendi per se ipsum contrariâ consuetudine abrogari possit? Qua in re nullâ consuetudine abrogari posse obligationem residendi formaliter, quæ est juris naturalis, & divini; quia nulla consuetudo vim aliquam habere potest contra jus naturale vel divinum, per consuetudinem tamen immemorabilem, ac ex legitima causa inductam, fieri posse, ut in iis sufficiat residentia facta, scilicet per alium, qui æquè bene præster debitum ministerium; Sic Abbas, Navar. & Laymen. apud Pirhing hic n. 14. Ratio est ex dict. l. 1. tit. 4. de Consuetud. Nam jus humanum contrariâ consuetudine, legitime præscripta, abrogari potest; ergo ubi obligatio assistendi, & serviendi per se ipsum nascitur ex jure solum humano, contrariâ consuetudine abrogari potest; & induci, ut servitium præstetur solum per Vicarium, dummodo per hoc Ecclesia non patiatur

D

defe-